

Endelhovenlaan 1, 3601 GR Maarssen
Postbus 1212, 3600 BE Maarssen
T 140346 F 0346 25 40 10
www.stichtsevecht.nl
info@stichtsevecht.nl

Raadsvoorstel (gewijzigd)

Onderwerp

Rapport Onderzoek bestemmingsplan Landelijk Gebied Noord

Begrotingswijziging

N.v.t.

Datum raadsvergadering

4 juli 2017

Datum voorbereidende raadsvergadering

22 juni 2017

Commissie

N.v.t.

Portefeuillehouder

M.J.D. Witteman

Organisatie onderdeel

Griffie

E-mail opsteller

jacqueline.willenborg.Gr@stichtsevecht.nl

Telefoonnummer opsteller

0346 25 42 00

Registratie nummer

Z/16/105170-VB/17/08075

Aan de gemeenteraad

Voorgesteld Besluit

1. Kennisnemen van het eindrapport van bureau Berenschot 'Onderzoek naar de totstandkoming van het bestemmingsplan Landelijk Gebied Noord in de gemeente Stichtse Vecht' en instemmen met de in het rapport opgenomen conclusies;
2. de aanbevelingen in het rapport die zijn gericht aan de raad onderschrijven en uitvoeren;
3. het college opdracht geven de aanbevelingen gericht aan het college uit te voeren.

Samenvatting

Twee inwoners van de gemeente Stichtse Vecht hebben in mei 2016 een brief naar de gemeenteraad gestuurd. Hierin maken zij melding van in hun ogen vermeende schendingen van wet- en regelgeving die verband houden met het bestemmingsplan Landelijk Gebied Noord (BLGN). Zij verzoeken een feitenonderzoek in te stellen naar de handelwijze van het college en de ambtelijke organisatie inzake onderdelen van de totstandkoming en vaststelling van het BLGN. Op 15 november 2016 heeft de raad besloten een onderzoekscommissie in te stellen om de gang van zaken naar het BLGN te onderzoeken. Hiervoor heeft de raad een commissie ingesteld met als leden de heren Ron Druppers (voorzitter), Klaas Overbeek, Frans de Ronde en mevrouw Pauline Bredt. In opdracht van de commissie heeft Berenschot het onderzoek uitgevoerd. Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van een door de raad goedgekeurde onderzoeksopdracht waarbij naast de meldingen (totaal zijn er 17 meldingen ingekomen) ook het proces van totstandkoming en vaststelling van het bestemmingsplan wordt onderzocht. De commissie heeft het opdrachtgeverschap uitgevoerd namens de raad en Berenschot procesmatig begeleid bij het onderzoek. De resultaten van het onderzoek zijn neergelegd in het bijgevoegde rapport.

Bijlage

Eindrapport 'Onderzoek naar de totstandkoming van het bestemmingsplan Landelijk Gebied Noord in de gemeente Stichtse Vecht'

Doel en beoogd maatschappelijk effect

Het doel van het onderzoek is tweeledig. Enerzijds wenst de raad inzicht in het proces van totstandkoming van het bestemmingsplan en eventuele schending van wet- en/of regelgeving daarmee verband houdend. Anderzijds wenst de raad lering te trekken uit de totstandkoming van het bestemmingsplan en aanbevelingen waarmee toekomstige procedures verbeterd kunnen worden.

Relatie met bestaand beleid en regelgeving

Voor de werkzaamheden van de onderzoekscommissie is een verordening vastgesteld. De commissie is ingesteld op basis van artikel 84 Gemeentewet. In de verordening (art. 2 lid 3) is bepaald dat de onderzoekscommissie haar bevindingen en conclusies aan de raad rapporteert.

In eerste instantie was verzoek aan burgemeester gericht

In eerste instantie hebben de twee inwoners hun verzoek tot het doen van een onderzoek gericht aan de burgemeester. De burgemeester heeft gepoogd met de betrokkenen een onderzoeksopdracht te formuleren. Uiteindelijk is hierover geen overeenstemming bereikt. Daarop volgend is het verzoek om een onderzoek besproken met de fractievoorzitters. Zij hebben op 1 november 2016 besloten de raad voor te stellen een raadsonderzoek in te stellen.

Onderzoeksvraag en afbakening

In de raadsvergadering van 15 november 2016 is de onderzoekscommissie Landelijk Gebied Noord ingesteld. In de raad van 31 januari 2017 is de volgende onderzoeksopdracht vastgesteld:

‘Breng alle feiten en omstandigheden in beeld die betrekking hebben op het proces van totstandkoming en vaststelling van het bestemmingsplan Landelijk Gebied Noord en onderzoek de meldingen van mogelijke schendingen van wet- en of regelgeving die een relatie hebben met het bestemmingsplan. Stel vervolgens vast of sprake is van schending van wet- en of regelgeving. Geef tenslotte een oordeel over het proces van totstandkoming en de vaststelling.’

Gedurende de periode februari-mei heeft bureau Berenschot het onderzoek uitgevoerd. Het eindrapport met de conclusies en aanbevelingen is u op 12 juni 2017 aangeboden en wordt u thans voor een eerste bespreking (informatie en debat) voorgelegd. In de raad van 4 juli wordt het stuk ter besluitvorming aan u voorgelegd.

Normenkader en ontvankelijkheidstoets ingediende meldingen

Het onderzoek bestaat uit twee delen, een procesevaluatie en een onderzoek naar mogelijke schendingen van wet- en regelgeving. De procesevaluatie bestaat uit het in kaart brengen van het proces van totstandkoming van bestemmingsplan Landelijk Gebied Noord. Daarbij gaat het om de vraag wie, op welk moment, wat heeft gedaan. Daarnaast worden achtergrond en beweegredenen van het handelen in beeld gebracht (het waarom).

Om conclusies te kunnen trekken wordt voor het onderzoek een normenkader gehanteerd aan de hand waarvan de totstandkoming van het BLGN en de vermeende schendingen zijn getoetst. Het normenkader bestaat enerzijds uit wettelijke voorschriften specifiek relevant voor de totstandkoming van bestemmingsplannen (Wet ruimtelijke ordening, Besluit ruimtelijke ordening en de Algemene wet bestuursrecht). In de tweede plaats betreft dit wet- en regelgeving en gedragscodes waar bestuurders, raadsleden en ambtenaren zich in algemene zin aan dienen te houden (gedragscodes integriteit, de gemeentewet, algemene wet bestuursrecht, algemene beginselen van behoorlijk bestuur, ambtenarenwet en wet- en regelgeving die te maken heeft met inkoop en aanbesteding). Het vastgestelde kader is in het rapport opgenomen als bijlage 1.

Nadat bekend werd dat het onderzoek zou worden uitgevoerd, hebben wij op 6 februari actief een persbericht laten uitgaan waarin inwoners worden opgeroepen vermeende schendingen vóór 14 februari te melden. Deze meldingen zijn beoordeeld op ontvankelijkheid, waarna ze inhoudelijk zijn onderzocht. Dit betekent dat alle relevante feiten en omstandigheden zijn onderzocht en worden afgezet tegen het kader.

In totaal hebben 13 personen en instanties zich tot de commissie gewend met 17 meldingen van vermeende schendingen van wet- en regelgeving. Sommige personen hebben derhalve meerdere meldingen gedaan. Een aantal meldingen van vermeende schendingen gingen over hetzelfde, soms vanuit een verschillend perspectief. Vier meldingen voldeden niet aan bovengenoemde criteria en zijn niet onderzocht.

De volgende zeven vermeende schendingen zijn onderzocht:

- Parkeerplaats Slootdijk
- Weideschuur
- Paardenstal
- Perceel 1494 op de grens van het BLGN en het bestemmingsplan De Werf
- Het bedrijf dat onder meer constructieberekeningen doet voor de gemeente
- De Hondenkennel
- Polder Mijnden

Enkele meldingen waren algemeen van aard over het totstandkomingsproces van het bestemmingsplan en zijn meegenomen bij de evaluatie van het proces.

Analyse

Per vermeende schending wordt beschreven waar deze over gaat en worden de relevante feiten en omstandigheden die in het onderzoek zijn vastgesteld in kaart gebracht. Vervolgens wordt per vermeende schending een analyse gemaakt en wordt getoetst of er sprake is van schending aan wet- en regelgeving.

De Analyse van de totstandkoming bestemmingsplan Landelijk Gebied Noord bestaat uit een aantal onderdelen:

1. Het formele juridische proces
2. Het proces binnen de ambtelijke organisatie
3. Het proces met de raad
4. Het proces met de burgers/insprekers
5. De complexiteit van het proces is onderschat

Voor de analyses wordt verwezen naar het rapport.

Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

De aanleiding voor het onderzoek zijn meldingen over schendingen van wet- en/of regelgeving bij de totstandkoming van het bestemmingsplan Landelijk Gebied Noord. Deze vermeende schendingen gaan vooral over het door de portefeuillehouder en ambtelijke organisatie opzettelijk verzwijgen of sturen van verkeerde informatie aan de raad inclusief het verdonkeremanen van stukken. Daarnaast bestaat het vermoeden van samenspanning tussen de portefeuillehouder en ambtelijke organisatie en een projectontwikkelaar en grondeigenaar in het voordeel van laatstgenoemden. Tenslotte bestaat het vermoeden dat de gemeente in zee is gegaan met een onbetrouwbaar bedrijf (bedrijf A). Vrijwel al deze vermeende schendingen hebben betrekking op enkele dossiers binnen het bestemmingsplan. Dit betekent dat ten aanzien van het overgrote merendeel van het bestemmingsplan geen meldingen zijn binnengekomen.

De hoofdconclusie luidt dat de onderzoekers geen feiten en omstandigheden hebben kunnen vaststellen die de vermeende schendingen van wet- en/of regelgeving bevestigen. Wel staat voor de onderzoekers vast dat in het proces van totstandkoming van het bestemmingsplan veel is misgegaan. Hierdoor is bij betrokkenen de schijn ontstaan dat de gemeente met opzet zaken heeft achtergehouden, zaken verkeerd heeft voorgesteld en/of personen heeft bevoordeeld. Kern van wat is misgegaan in het proces is in de eerste plaats een onderschatting door portefeuillehouder en ambtelijke organisatie van de problematiek bij enkele onderdelen van het bestemmingsplan. In de tweede plaats is het interne proces weinig efficiënt en effectief verlopen (zoals een projectmatige aanpak, sturen op voortgang). In de derde plaats zijn de nota's zienswijzen die de input vormen voor het besluitvormingsproces in eerste aanleg van onvoldoende kwaliteit; de raad en derden zijn op onderdelen procesmatig en inhoudelijk onvoldoende bij de hand genomen. De tijdsdruk hielp hier niet bij. Doordat burgers soms beter in staat waren raadsleden van informatie te voorzien dan de ambtelijke organisatie en portefeuillehouder ontstond bij in ieder geval een deel van de raad onzekerheid en wantrouwen over de informatievoorziening vanuit het college.

In vervolg op bovenstaande hoofdconclusie komen de onderzoekers tot onderstaande deelconclusies ten aanzien van het bestemmingsplanproces:

- Het bestemmingsplan was het eerste plan waarvan besloten is het in eigen beheer uit te voeren. Leidend in deze afweging waren bezuinigingen en beschikbaarheid van personeel. Aanvankelijk heeft dit inhoudelijk gezien goed gewerkt. Een afweging van complexiteit speelde bij de afweging geen rol. Ten onrechte zo blijkt later.
- De totstandkoming van het bestemmingsplan was weinig efficiënt en effectief. Een projectplan ontbrak en er werd aan het bestemmingsplan gewerkt op basis van beschikbaarheid van de betrokken ambtenaren. Er was geen duidelijke planning. Er werd niet scherp gestuurd op voortgang.
- Op een cruciaal moment (opstellen nota zienswijzen en begeleiding behandeling in de raad) is er voor gekozen bijna alle werkzaamheden aan een externe projectleider over te dragen. De gevolgen van het besluit om een externe projectleider in het proces zijn onvoldoende overzien. Het belang van de voldoende achtergrondinformatie en gevoel voor historie zijn in deze onderschat.
- Er was geen goede verbinding tussen de externe projectleider en de ambtelijke organisatie; er waren nauwelijks checks and balances zowel intercollegiaal als in de hiërarchie (teamleider). Deze bestonden wel op papier maar niet in de praktijk.
- In het bestemmingsplanproces zijn in het algemeen de eisen zoals in wet en of regelgeving gesteld stappen gevolgd. Wel is de termijn na terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan waarbinnen de raad een vaststellingsbesluit dient te nemen ruim overschreden.
- Zowel ambtelijk als bestuurlijk is de complexiteit van het bestemmingsplan onderschat. Deze complexiteit speelde met name bij enkele dossiers binnen het bestemmingsplan. Daardoor is vertraging opgelopen en is het proces in de commissie Fysiek Domein onder druk komen te staan. De onderschatting geldt ook voor de ingebrekestelling. De uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak heeft het proces onder druk gezet. Dit is ten koste gegaan van de kwaliteit van het proces en de besluitvorming
- Raad en commissie Fysiek Domein zijn bij enkele controversiële onderdelen van het bestemmingsplan procesmatig en inhoudelijk door het college onvoldoende bij de hand

genomen bij de behandeling van het bestemmingsplan. Waardevolle informatie en context ontbraken bij genoemde onderdelen.

- Er is nagelaten het spoorboekje behandeling bestemmingsplannen consequent te volgen. De raad wordt laat in positie gebracht: pas bij de behandeling van de zienswijzen. Het spoorboekje geeft juist handvatten de raad eerder te betrekken.
- De informatievoorziening aan de raad was vaak te laat. De informatievoorziening over het bestemmingsplan was op onderdelen aanvankelijk onvolledig en van onvoldoende kwaliteit om tot besluitvorming te kunnen komen. Verzachtende omstandigheden zijn hier de tijdsdruk en de complexiteit van enkele onderdelen van het bestemmingsplan. In het najaar van 2015 gedurende de behandeling van het bestemmingsplan in de commissie hebben ambtelijke organisatie en portefeuillehouder zich enorm ingespannen de raad alsnog zo goed mogelijk te informeren. Uiteindelijk heeft (tenminste een deel van) de raad het gevoel onder druk te hebben besloten over het bestemmingsplan zonder volledig in control te zijn geweest.
- Op diverse momenten in het bestemmingsplanproces heeft de gemeente contact gehad burgers en andere belanghebbenden. Dit proces is op een aantal punten niet goed verlopen. Enkele zienswijzen zijn helemaal niet of niet goed verwerkt. Enkele burgers hebben met tekstvoorstellen bijgedragen aan nota's zienswijzen. De onderzoekers hebben niet vastgesteld dat zij antwoorden op hun eigen zienswijzen hebben geformuleerd. Na het vaststellingsbesluit van de raad is door de gemeente ten onrechte geen contact opgenomen met de initiatiefnemers wiens aanvraag niet was gehonoreerd door de raad.
- Bij de totstandkoming van het bestemmingsplan is door de gemeente op onderdelen weinig zakelijk geopereerd in de relatie met private partijen. De gemeente heeft enkele keren nagelaten afspraken of kaders schriftelijk vast te leggen. De aanbestedingsregels van de gemeente lijken niet goed te zijn gevolgd. De onderzoekers hebben niet vastgesteld dat de gemeente met ondernemers heeft samengespannen dan wel ondernemers heeft bevoordeeld.

Aanbevelingen

De raad wenst lering te trekken uit de totstandkoming van het bestemmingsplan en aanbevelingen waarmee toekomstige procedures verbeterd kunnen worden. Op basis van het onderzoek doen de onderzoekers de volgende aanbevelingen aan raad en college/ambtelijke organisatie:

Raad

- Voer als raad een debat over de wijze waarop u betrokken wilt worden bij de totstandkoming van bestemmingsplannen. Het gaat hierbij in het bijzonder om het moment en de vorm. Leg afspraken hierover vast in een nieuwe versie van het spoorboekje en stel deze als raad vast. Evalueer deze afspraken periodiek (bijv. een keer per raadsperiode).
- Voer als raad een debat over de wijze waarop burgers, private partijen, belangengroeperingen en overige partijen betrokken dienen te worden bij de totstandkoming van een bestemmingsplan. Ook hier gaat het weer in het bijzonder over het moment en de vorm. Leg ook deze afspraken vast in het spoorboekje.
- Stel als raad, op voorstel van het college, voorafgaand aan het opstellen of vernieuwen van een bestemmingsplan een startnotitie vast. Deze notitie bevat afspraken over het proces en bevat onder andere een beschrijving van de processtappen, planning, het besluitvormingstraject, de participatie van derden en de raad.

College/ambtelijke organisatie

- Maak consequent gebruik van het spoorboekje voor de behandeling van **grote** bestemmingsplannen. Dit spoorboekje zorgt er niet alleen voor dat de raad maar ook derden vanaf het beginstadium worden betrokken bij de totstandkoming van een bestemmingsplan.
- Investeer in de rol van procesbegeleider. Maak een inschatting van de controversiële dossiers door vroegtijdig in het proces in contact te treden met betrokkenen. Neem raad en betrokkenen mee in deze dossiers door context te schetsen, overwegingen expliciet te maken, zienswijzen goed te vertalen en adequaat te beantwoorden, en tijdig en consequent te communiceren volgens gemaakte afspraken. Lever de stukken, voorzien van de juiste toelichting en conform gemaakte afspraken, tijdig aan zodat de raad voor de besluitvorming goed beslagen ten ijs kan komen.
- Maak op basis van de startnotitie een projectplan. Leg hierin rollen en verantwoordelijkheden vast, geef aan wie bestuurlijk en ambtelijk opdrachtgever is en wie opdrachtnemer, maak een detailplanning (inclusief overlegmomenten) met inachtneming van wettelijke termijnen en werk de afspraken over betrokkenheid van derden verder uit. Gebruik als projectteam dit projectplan als een leidraad bij het opstellen van het bestemmingsplan. Gebruik dit projectplan als management bij het sturen op planning en proces.
- Investeer in de kwaliteit van het proces. Zorg voor een vier ogen principe. Streef ernaar met dezelfde mensen een dergelijk meerjarig proces van het begin tot het eind te doorlopen. Indien dit niet mogelijk is, investeer dan in een goede dossieroverdracht door hier als management voldoende tijd beschikbaar voor te stellen en hier actief op te sturen. Ditzelfde geldt in het geval van inhuur van een externe projectleider of medewerker. Draag in dat geval ook zorg voor de verbinding met de ambtelijke organisatie en het gebruik van alle aanwezige expertise.
- Investeer in je opdrachtgeverschap en contractmanagement. Leg afspraken met private partijen waarmee een zakelijke relatie wordt onderhouden schriftelijk vast. Neem verder een einddatum op in raamovereenkomsten en heroverweeg deze overeenkomsten periodiek.

Communicatie

Wij hebben de raad via de weebrieven van 2 maart en 18 mei met een update op de hoogte gebracht van de voortgang van het onderzoek.

Op 12 juni om 19:30 uur is het rapport in een persbijeenkomst in Boom en Bosch gepresenteerd. Na de presentatie is het rapport in het raadsinformatiesysteem geplaatst.

Financiën, risico's en indicatoren

Over de financiën van het onderzoek is eerder besloten een bedrag van € 45.000 beschikbaar te stellen en deze kosten te verwerken in de bestuursrapportage 2017 met als dekking de Algemene Reserve.

Vervolg

Zoals bij de beslispunten is geformuleerd zullen zowel de raad als het college de aanbevelingen gaan uitvoeren.

Slotwoord commissie

De onderzoekscommissie spreekt haar dank uit aan de medewerkers van bureau Berenschot, Ronald van der Mark en Laurens Vellekoop voor het gedegen onderzoek dat zij hebben uitgevoerd. De rapportage geeft een duidelijk beeld van de wijze waarop het proces rond totstandkoming en vaststelling van het bestemmingsplan Landelijk gebied Noord is gelopen en biedt een goede basis voor het debat in de raad.

Daarnaast ook een dankwoord aan de gemeentelijke organisatie voor hun inzet bij het aanleveren van documenten en het beantwoorden van vragen van de onderzoekers. Tenslotte ook dank aan alle andere betrokkenen en melders die de onderzoekers hebben geholpen zicht te krijgen op de vermeende misstanden.

De aanleiding voor het onderzoek waren door inwoners aangegeven vermeende schendingen van wet- en regelgeving. Dat hiervan sprake zou zijn is niet vastgesteld. De onderzoekscommissie is blij met het besluit van de raad om het onderzoek ruimer te trekken en ook het proces te onderzoeken. Uit hetgeen is geanalyseerd en geconcludeerd kan lering worden getrokken voor de toekomst. De aanbevelingen zijn een handvat voor zowel raad als college om de processen voor het opstellen van bestemmingsplannen te verbeteren.

9 juni 2017

De Onderzoekscommissie

De secretaris

Jacqueline Willenborg

De voorzitter

Ron Druppers